สุธีรา พิมพ์รส

แผนกการพยาบาลกุมารเวชกรรม

งานบริการพยาบาล โรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

5 กรกฎาคม 2551 ห้องประชุมมิตรภาพ คณะแพทยศาสตร์

Spiritual care for palliative patients

การดูแลแบบองค์รวม

ประกอบไปด้วยการดูแล 4 มิติ ได้แก่

ร่างกาย

จิตใจ/อารมณ์

สังคม

จิตวิญญาณ

แนวคิดเกี่ยวกับการดูแลในมิติจิตวิญญาณ

คำจำกัดความ...

spiritual หรือ Spirituality หมายถึง

- เป็นมิติหนึ่งของบุคคล เป็นแกนกลางที่อยู่ในส่วนลึกที่สุดของจิตใจ มีความละเอียดซับซ้อน ซึ่งพัฒนาจากความผูกพันระหว่างจิตใจของมนุษย์กับทุกสิ่งที่อยู่รอบตัวได้แก่ ความเชื่อ ความคิด ศาสนา ค่านิยม วัฒนธรรม อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับใจ เป็นขุมพลังในการดำเนินชีวิต
- การตระหนักถึงความสำคัญ จุดมุ่งหมายและคุณค่าของชีวิต

บุปผา ชอบใช้, 2546

ความต้องการด้านจิตวิญญาณ
(Spiritual Need)

1. ความต้องการค้นหาความหมายและเป้าหมายของชีวิต
2. ความต้องการความรักและการอภัย
3. ความต้องการความหวัง
4. ความต้องการความไว้วางใจ
5. ความต้องการมีที่พึ่งทางใจ ศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์

ความผาสุกด้านจิตวิญญาณ
(Spiritual well- being)

หมายถึง :

สภาวะที่บุคคลมีความสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกายจิตใจ มีความสุขในการมีชีวิตอยู่ตลอดเวลา พึงพอใจในธรรมชาติความจริงของชีวิต สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดี พอใจในศาสนาที่ตนนับถือ

ความผาสุกด้านจิตวิญญาณ เกิดขึ้นได้อย่างไร ?

เกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อความต้องการด้านจิตวิญญาณของบุคคลได้รับการตอบสนอง

พฤติกรรมความผาสุกทางจิตวิญญาณ

- มีความหวัง สงบ เยือกเย็น
- พร้อมที่จะสู้เผชิญหรือดำเนินชีวิตต่อไปอย่างมั่นใจ
- มีกำลังใจที่เข้มแข็ง
- ใบหน้าสดชื่น
- สมหวัง
- รู้สึกมีคุณค่า

พฤติกรรมความทุกข์ทางจิตวิญญาณ

- หวาดหวั่น
- ท้อแท้
- น้อยใจ
- สิ้นหวัง
- นอนไม่หลับ
- ฝันร้าย
- แยกตัว

(Spiritual Assessment)

- การแสดงออกทางพฤติกรรม
- คำพูดและอารมณ์
- สังเกต
- สัมภาษณ์

ความต้องการด้านจิตวิญญาณ ของผู้ป่วยระยะสุดท้าย

- ความรักและความสัมพันธ์ (love and connectedess)
- การขออโหสิกรรมหรือการให้อภัย (forgiveness)
- การปฏิบัติตามความเชื่อ / ศาสนา แสวงหาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (Religious practice)
- ความหวัง (hope)
- การค้นหาความหมายของชีวิตและการเจ็บป่วย (meaning of life and illness)

การช่วยเหลือผู้ป่วยระยะสุดท้ายในมุมมองของพระพุทธศาสนา

1. ให้ความรักและความเห็นอกเห็นใจ
2. ช่วยให้ผู้ป่วยยอมรับความตายที่จะมาถึง
3. ช่วยให้จิตใจจดจ่อสิ่งที่ดีงาม
4. ช่วยปลดเปลื้องสิ่งที่ค้างคาใจ
5. ช่วยให้ผู้ป่วยปล่อยวางในสิ่งต่างๆ
6. พูดความจริงกับผู้ป่วยแต่ไม่ทำลายความหวัง

รูปธรรมการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายในมิติจิตวิญญาณ ในแผนกการพยาบาลกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลศรีนครินทร์

ผู้ป่วยระยะสุดท้ายร่วมกิจกรรมทำบุญตักบาตร

อิ่มบุญกันถ้วนหน้า

นศพ.และบุคลากรร่วมทำบุญตักบาตร

ภาพประทับใจ

น้อมนำผู้ป่วยระยะสุดท้ายให้ยึดมั่นในสิ่งดีงาม

ผู้ป่วยระยะสุดท้ายถวายสังฆทาน

รอยยิ้มอิ่มบุญ...ถึงแม้หนูจะป่วยระยะสุดท้ายแต่หนูยังยิ้มสู้ค่ะ

หวังว่าอานิสงค์แห่งบุญจะช่วยปกป้องและคุ้มครองหนู

ผู้ป่วยระยะสุดท้ายถวายสังฆทาน

บทถวายสังฆทาน

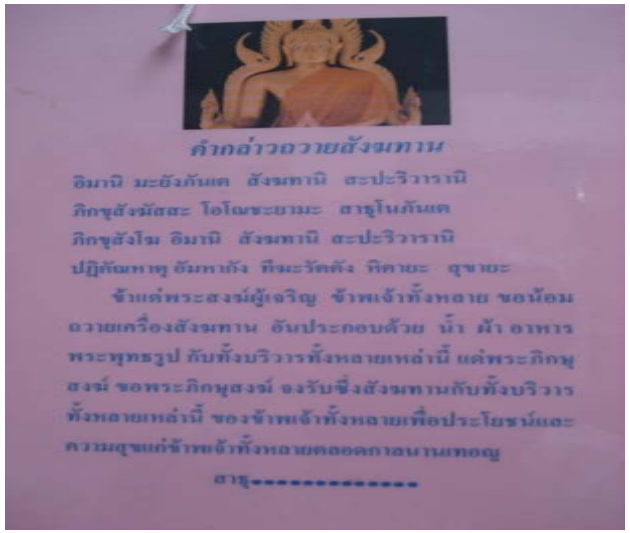

คำกล่าวถวายสังฆทาน

อิมานิ มะยังภันเต สังฆทานิ สะปะริวารานิ
ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุโนภันเต
ภิกขุสังโฆ อิมานิ สังฆทานิ สะปะริวารานิ
ปฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ
ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อม
ถวายเครื่องสังฆทาน อันประกอบด้วย น้ำ ผ้า อาหาร
พระพุทธรูป กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แด่พระภิกษุ
สงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์ จงรับซึ่งสังฆทานกับทั้งบริวาร
ทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลายเพื่อประโยชน์และ
ความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลายตลอดกาลนานเทอญ
สาธุ----------

กิจกรรมฟังพระธรรมเทศนา

กิจกรรมฟังพระธรรมเทศนา

หอผู้ป่วยเด็ก 3ง แผนกการพยาบาลกุมารเวชกรรม
โรงพยาบาลศรีนครินทร์

บทอาราธนาในการปฏิบัติพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา
อีมีนา สักกาเรนะ ตังพุทธังอภิปูชะยามะ
อีมีนา สักกาเรนะ ตังธรรมมังอภิปูชะยามะ
อีมีนา สักกาเรนะ ตังสังฆังอภิปูชะยามะ
อะระหังสัมมา สัมพุทโธ ภะคะวาพุทธังภะคะวันตังอภิวาเทมิ (กราบ)สวาขาโตภะคะวะตาธรรมโม
ธัมมังนะมะสามิ (กราบ)
สุปฏิปันโนภะคะวะโตสาวกะสังโฆ สังฆังนมามิ (กราบ)

คำอาราธนาศีล 5

มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ
ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ
ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ
ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ
ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ
ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ

คำอาราธนาธรรม

พรัหมา จะโรกาธิปตี สหัมปะติ กัตอัญชลี อินธิวะรัง อะยาจะถะ
สันตีธะ สัตตาปปะระชักขะชาติกา เทสตุ ธัมมัง อนุกัมปิมังปะชัง

ครอบครัวผู้ป่วยระยะสุดท้ายแสวงหาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทอดผ้าป่าและทำพิธีสวดมนต์ต่ออายุ

บทอาราธนาพระปริตร

คำอาราธนาพระปริตร

อาราธนาเพื่อให้พระภิกษุเจริญพระพุทธมนต์ สวดมนต์ต่ออายุ

วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา

สัพพะทุกขะวินาสายะ ปริตตังพรูถะมังคะลัง

วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา

สัพพะภะยะวินาสายะ ปริตตังพรูถะมังคะลัง

วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา

สัพพะโรคะวินาสายะ ปริตตังพรูถะมังคะลัง

ขอพระสงฆ์ทั้งหลายจงสวดพระปริตร อันเป็นมงคล เพื่อป้องกันความวิบัติ เพื่อความสำเร็จในสมบัติทั้งปวง และเพื่อให้ทุกข์ทั้งปวงพินาศไป ให้ภัยทั้งปวงพินาศไป เพื่อให้โรคทั้งปวงพินาศไป

หมายเหตุ คำว่าปริตร แปลว่าป้องกัน เป็นบทสวดเพื่อการป้องกันสิ่งที่เป็นอันตรายและอัปมงคล

ถวายสังฆทานและพระพุทธรูป

น้อมจิตตั้งมั่นอธิษฐาน

พระคาถาต่ออายุ

อิติปิโส ภะคะวา พระอาทิตย์เทวา
อิติปิโส ภะคะวา พระจันทร์ เทวา
อิติปิโส ภะคะวา พระอังคาร เทวา
อิติปิโส ภะคะวา พระพุธ เทวา
อิติปิโส ภะคะวา พระพฤหัส เทวา
อิติปิโส ภะคะวา พระศุกร์เทวา
อิติปิโส ภะคะวา พระเสาร์ เทวา
อิติปิโส ภะคะวา พระราหู เทวา
อิติปิโส ภะคะวา พระเกตุเทวา
อิติปิโส ภะคะวา อะระหัง
อิติปิโส ภะคะวา สัมมาสัมพุทโธ
อิติปิโส ภะคะวา วิชชาจะระณะสัมปันโน
อิติปิโส ภะคะวา สุคะโต
อิติปิโส ภะคะวา โลกะวิทู
อิติปิโส ภะคะวา อนุตตะโร ปุริสะ ทัมมะสาระถิ
อิติปิโส ภะคะวา สัตถา เทวะมะนุสสานัง
อิติปิโส ภะคะวา พุทธโธ
อิติปิโส ภะคะวา ภะคะวา ภะคะวาติ

(ให้ใช้ภาวนาเพื่อเป็นการต่อดวงชะตาชีวิต และจะมีอานิสงค์ทำให้เกิดโชคลาภ อำนาจ บริวารและปราศจากภัยอันตราย ให้ภาวนาทุกเช้าค่ำ)

สวดอิติปิโสเท่าอายุ

อิติปิโส ภะคะวา อะระหังสัมมาสัมพุทโธวิชชาจะระณะสัมปันโน
สุคะโต โลกะวิทู อนุตตะโร ปุริสะ ทัมมะสาระถิสัตถา เทวะมะนุสสานัง
พุทธโธ ภะคะวาติ

(ให้สวดเกินอายุ 1 จบ เช่นอายุ 10 ปี ให้สวด 11 จบ)

ครอบครัวร่วมฟัง**พระธรรมเทศนากรวดน้ำ**อุทิศส่วนกุศล
ให้เจ้ากรรมนายเวรที่มาเบียดเบียนบุตรของตน

ทีมการดูแลร่วมทำพิธีทอดบังสุกุลเป็นให้กับผู้ป่วยระยะสุดท้าย

บทอโหสิกรรมฉบับสมบูรณ์

กายะกัมมัง วจีกัมมัง มโนกัมมัง โยโทโส สิ่งใดที่ข้าพเจ้าได้พลั้งเผลอสติไปด้วยกาย ก็ดีไม่ว่าจะเป็นการแทงน้ำเกลือเจาะเลือด เจาะหลัง การทำกิจกรรมการดูแลรักษาที่ทำให้น้อง.....เจ็บปวด ด้วยวาจาก็ดีไม่ว่าการพูดจาที่ทำให้ไม่สบายใจ

ด้วยใจก็ดี ไม่ว่าจะเป็นการคิดไม่ดีต่างๆ โดยไม่ตั้งใจก็ดี ทั้งต่อหน้าและลับหลังก็ดี ในปัจจุบันชาติ หรือสิ่งต่างๆในอดีตชาติที่ไม่อาจล่วงเห็นที่ข้าพเจ้าทั้งหลายเคยล่วงเกินน้อง ขอให้น้อง..... ได้โปรดอโหสิกรรมให้ข้าพเจ้าทั้งหลายอันประกอบด้วย แพทย์ พยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล และเจ้าหน้าที่ในทีมสุขภาพที่เกี่ยวข้องทุกคน ด้วยอานิสงค์ผลบุญที่น้อง.....และข้าพเจ้าทั้งหลายได้ทำมาไม่ว่าในอดีตชาติหรือในปัจจุบันชาติ ขอให้น้อง.....ได้มาอนุโมทนาบุญทั้งหลายนี้ด้วยขอให้กุศลผลบุญนี้จงหนุนนำให้น้อง .....ไปสู่สุคติด้วยเถิด

คัดลอกและดัดแปลงจากหนังสือธรรมรักษา ศูนย์ปฏิบัติธรรมเวฬุวัน จ. ขอนแก่น

อภินันทนาการจาก โครงการพาน้องท่องวิถีพุทธ หอผู้ป่วยเด็ก 3ง

แผนกการพยาบาลกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลศรีนครินทร์

นอกจากนี้ :-

- **จัดตั้งกองทุนค่าน้ำยาฉีดศพ**
- **จัดตั้งทีม จิตอาสา ช่วยเหลือน้องนำผู้ป่วยเด็กใกล้ตาย ให้ไปสู่สุคติ**

จัดทำแฟ้มบทสวดมนต์ก่อนนอน

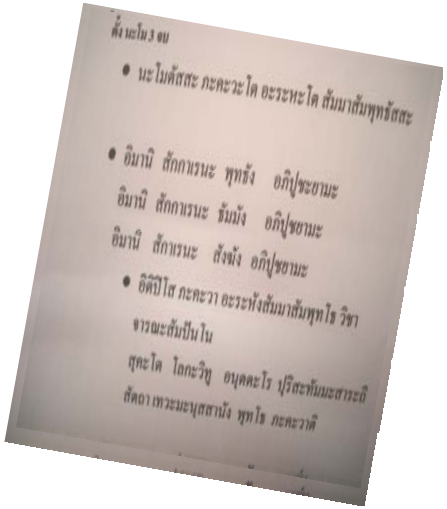

กิจกรรมเสริม

แจกหนังสือสอนลูกทำบุญ

30 วิธีทำบุญ

ความผาสุกทางจิตวิญญาณของผู้ป่วยเด็กและครอบครัว

- “ รู้สึกสบายใจและมีกำลังใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไป ”
- “ ทำให้จิตใจสงบรู้สึกดีมีความสุขที่ได้ร่วมกิจกรรม จากที่มีความทุกข์ความเศร้า ทำบุญแล้วรู้สึกดีขึ้น ”
- “ การทำบุญทำให้จิตใจเข้มแข็ง คาดหวังว่าบุญกุศลจะช่วยบรรเทาอาการลูก ”
- “หลังฟังพระธรรมแล้วทำให้ใจเย็น ปล่อยวางได้ มองโลกกว้างขึ้น ”
- “ขอให้เทวดาฟ้าดินช่วยให้เกิดปาฏิหาริย์ ให้ลูกหายจากโรค”